

Museumsbanene frykter kroke

KULTURMINNER: Jernbanemiljøet mistenker at Bane Nor prøver å løpe fra ansvaret de har for kulturminner. – Bane Nor opptrer som politikere, og handler på tvers av føringene fra de folkevalgte, sier Ivar Gubberud ved Gamle Vossebanen i Bergen.

HEIDI MARIE LINDEKLEIV

heidiml@vl.no

I brev datert 15. august varslte Bane Nor at de ville kutte i tilskuddet til museumsbanene. Kuttene skulle skje allerede fra 2020. Brevet har skapt oppstuss blant både museumsdirektører og jernbaneentusiaster i hele Norge. Støtten fra Bane Nor er avgjørende for å ta vare på kulturarv som er knyttet til jernbanedrift.

– Dette er dramatisk. Hvis dette gjennomføres, betyr det kroken på døra, sier Torbjørn Lefstad, som er direktør for Orkla Museum som drifter Thamshavnbanen, en av fem museumsjernbaner i Norge.

Sektoransvar. Vårt Land har i sommer skrevet om de tekniske og industrielle kulturminnene, og om hvordan kulturminnepolitikken i dag er i endring.

Ivar Gubberud ved Gamle Vossebanen mener Bane Nor nå forskutterer politiske prosesser, og utfordrer det sektoransvaret for kulturminner som de i dag er forpliktet på. Sektoransvaret innebærer at hvert enkelt departement har ansvar for sine kulturminner.

Bane Nor er heleid av Samferdselsdepartementet, som sitter med ansvaret for jernbanens kulturminner. Det foreligger videre overordnede avtaler mellom Jernbanedirektoratet og Bane Nor om hvilke oppgaver Bane Nor skal utføre. Gubberud sier Bane Nor handler på tvers av den gjeldende landsverneplanen for jernbanens kulturminner, og som Bane Nor selv har sagt at de forpliktet på.

– Bane Nor opptrer her som politikere, ikke som byråkrater. De opptrer svært uryddig, sier Gubberud.

Snudde brått. Siden 15. august har det vært en brevstorm mot Bane Nor. Etter en helg med hektisk møtevirksomhet, kom det mandag formiddag et nytt brev fra Bane Nor der de gikk tilbake på noe av innholdet i det første brevet. I første brev het det at kuttene ville komme allerede fra 2020. I det nye brevet heter det at tilskuddet videreføres for 2020, men at tilskuddsordningen er under vurdering, og at det kan komme fremtidig kutt.

Buskerudmuseet som har ansvar for en av banene som rammes, Krøderbanen, skriver i et tilsvarende at «Bane Nors håndte-

MINNER PÅ SKINNER

◉ Norge har fem museumsjernbaner som i dag mottar støtte gjennom Bane NOR.

◉ Vårt Land skrev i sommer om utfordringene med å ta vare på de tekniske og industrielle kulturminnene. Jernbanens kulturminner er i stor grad tatt vare på av frivillige. Det er kun infrastrukturen som kan vernes, siden såkalt rullende materiell ikke er omfattet av kulturminneloven.

◉ Bane NOR gir tilskudd til å ta vare på infrastrukturen. Nå signaliserer Bane NOR at tilskuddsordningen er oppe til vurdering og kan bortfalle.

◉ Vårt Land, 1. august

– Det er viktig at vi opprettholder sektoransvaret for kulturminnene, sier statsråd Ola Elvestuen (V).

ALVOR: Ved Krødern i Buskerud går Krøderbanen som Stortinget vedtok allerede på 80-tallet at skulle bli museum. Hvis tilskuddet fra Bane NOR forsvinner, betyr dette at alle ansatte må sies opp og museumsavdelingen legges ned, skriver Buskerudmuseet i et brev til Bane NOR.

Foto: Heidi Marie Lindeklev

ring av saken strider mot alle grunnleggende prinsipper for god forvaltningsskikk». Her utgjør tilskuddene fra Bane Nor bærebjelken i driften av banen, og virkningen av et eventuelt tilskuddsopphør er «at alle ansatte ved Buskerudmuseet avd. Krøderbanen må sies opp og museumsavdelingen legges ned» skriver de.

– Denne prosessen synes jeg er dårlig, istemmer Torbjørn Lefstad ved Orkla Museum.

Et signal? – Det er jo vedtatt en handlingsplan for jernbanesektoren som vi er fornøyd med,

og så har det ikke vært noe nytt vedtak. Det bare kommer en rask melding fra Bane Nor om at tilskuddet vil forsvinne fra 2020. Vi har ikke mulighet til å snu oss rundt så fort. Nå går de tilbake på datoen, men dette vitner uansett om dårlig kunnskap hos Bane Nors ledelse om hva de har gjort før, og hva de har sagt at de vil gjøre, sier han.

Thamshavnbanen får halvpartene av ressursene til å ta vare på infrastruktur fra Bane Nor.

– *Utfordrer de sektoransvaret?*
– Ja. Det gjør de. Men samtidig er det kanskje et signal. Vi vet

at ansvaret for kulturminnene er under politisk diskusjon, sier Lefstad.

Han mener det er uklokt å flytte ansvaret for jernbanens kulturminner vekk fra samferdselsdepartementet:

– Jeg mener det er viktig for sektoren å ha med seg historien sin, sier Lefstad.

Nekter innsyn. En delikat side av saken er hvorvidt Bane Nor har gjort et vedtak som bryter med politiske føringer eller ei. Etter det Vårt Lands kilder erfarer, er det vedtatt og besluttet ny kulturminnestrategi på et le-

dermøte 1. april i infrastrukturdivisjonen. Dette avvises kontant av Bane Nor.

– Det er ikke fattet noe vedtak, sier informasjonleder i Bane Nor Nina Asmundsen, men bekrefter at «kulturminnestrategien er under arbeid».

Vårt Land har bedt om innsyn i saken, men får avslag med henvisning til at dette er interne saksdokumenter. Avslagene provoserer i jernbanemiljøet, som mener saken har offentlig interesse, og viser til hvilke følger dette får for museumsbanene.

– Hva var hensikten med å

n på døren

sende dette brevet til museumsbanene – uten noe fattet vedtak? spør Ivar Gubberud tilbake, og spør om Bane Nor ikke lenger anser seg forpliktet på Jernbanesektorens handlingsprogram.

– **Foreløpig plan.** Til dette svarer Bane Nor at «landsverneplanen er en foreløpig plan, herunder at investeringsbehovet foreløpig er ukjent.»

– Dette er bakgrunnen for at vi har igangsatt dette arbeidet, sier Nina Asmundsen.

Gubberud synes svaret er merkelig:

– Er arbeidet med Landsverneplanen nå fullført, og er dette brevet den «dialogen» Bane Nor legger opp til? Og hvordan kan et varsel om tilbaketrekning av tilskudd bidra til å skaffe økonomisk oversikt? spør han retorisk.

Vårt Land har sendt flere spørsmål til Bane Nor. Asmundsen sier hun ikke har lyktes med å få fatt i de relevante fagpersonene innen Vårt Lands deadline.

7. ALBUM: Tross noen feilskjær og flere anonyme sanger har Taylor Swift laget et godt syvende album, skriver Kim Klev. Foto: Evan Agostini/Invision/AP Photo/NTB scanpix/arkiv

Du skal elske mye

Lover er lyden av en popartist som for alvor er i ferd med å bli voksen.

ANMELDELSE

KIM KLEV

kultur@vl.no

Kjærligheten er størst av alt. Noen mener den er meningen med livet, at den er grunnen til at alt eksisterer, at den er Gud. Andre mener man nesten må være litt gjerrig med kjærligheten, passe på å ikke si for ofte at man elsker noen. Og for mange har ordet «kjærlighet» en hul klang – en serie glinsende bokstaver du kan kjøpe på Nille og henge på stueveggen.

Når Taylor Swift snakker om sitt syvende studioalbum, tittulert *Lover*, kan det være litt vanskelig å helt skjønne hva hun mener med «kjærlighet». Mot slutten av siste spor på skiva har hun en liten monolog, hvor hun blant annet sier at: «I wanna be defined by the things I love... I think that you are what you love.» Om ikke hult, så kjennes det i hvert fall vagt. Hva mener du med å «elske», Taylor?

Grunnen til at mange sliter litt med begrepet «kjærlighet», eller «love», er at det er en følelse som ikke helt lett lar seg beskrive. Den kan bare kjennes. Heldigvis har musikk den magiske egenskapen at den er i stand til å oversette Kjærligheten. Ikke minst får de beste melodiene til Taylor Swift det til – mye bedre enn et litt halvhjerta *spoken word*-parti.

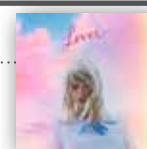
Ungdomsskoleeleven i oss alle. Jeg er en fyr som nærmer seg 30 år. Men da jeg nylig hørte «Fifteen», en sang fra Swifts andre album *Fearless* (2008), fikk jeg hjertet i halsen. «When you're fifteen and somebody tells you they love you / you're gonna believe them,» synger hun. Her var Taylor Swift 18 år gammel,

Album Pop

Taylor Swift

LOVER

Republic / Taylor Swift Productions
Lansert 23. august 2019

En tilbakevending til det som får Swift til å skinne.

og preket både til en yngre versjon av seg selv og alle jenter på femten der ute i verden. Men det fantastiske med «Fifteen» er at den snakker til den følsomme ungdomsskoleeleven i oss alle – enten du er gutt, jente, eller noe et sted i mellom.

Den gang var Swift den største unge kvinnelige countrypop-artisten gjennom tidene. *Fearless* var det mestselgende albumet i USA, og motbeviste antagelsen fra plateselskaps-menn at det ikke fantes noen unge folk, spesielt ikke jenter, som brydde seg om country. Det må ha vært et ekstra slag i trynet at Swift var en begavet låtskriver; flestparten av sangene på skiva var skrevet av henne alene, uten hjelp fra noen andre.

Kjærlighetens farger. Mange av låtene til Taylor Swift er kjærlighetssanger. Så det er egentlig ikke noen grunn til at akkurat *Lover* skal bære den tittelen. Det kunne like gjerne vært navnet på *Red* (2012), som fortsatt er hennes beste album og en av de største pop-platene fra dette tiåret. Rødt er tross alt kjærlighetens farge, koloritten av hjertesom står i brann.

Lover er innpakket i et regnbuefarget lydbilde. Etter to album med en ganske tung syntetisk lyd – særlig gråtonene til den selvopptatte forgjengeren *reputation* (2017) – kjennes *Lovers* som en tilbakevending til mye av det som

får Swift til å skinne. Ikke for det: Det er mye elektronisk pop her. Men på en sang som «I Forgot That You Existed» høres synthene ut som et korps med vatt stappet ned i messingblåserne. Lyden er varm.

Albumets hovedprodusent, side om side med Taylor Swift, heter Jack Antonoff. Han bidro også på de to forrige skivene hennes. Kanskje er det fraværet av kolossen Max Martin som utgjør forskjellen. Eller kanskje Swift og Antonoff har modnet sammen. To av de flotteste sangene på *Lover* bygger videre på arven fra country-mekkaet Nashville. Der tittelsporet har en klassisk kvalitet ved seg, ikke helt ulikt musikken til Kacey Musgraves, bidrar Swifts gamle forbilder Dixie Chicks på forbausende underspilte «Soon You'll Get Better».

Ikke lenger 22. Sistnevnte sang handler om morens pågående kamp med kreften. Den viser hvor levende tekster hun skriver på sitt beste: «The buttons were tangled in my hair / In doctor's office lighting, I didn't tell you I was scared / That was the first time we were there / Holy orange bottles, each night, I pray to you / Desperate people find faith, so now I pray to Jesus too».

Samtidig har *Lover* noen feilskjær og flere anonyme sanger, så det er vanskelig å se grunnen til at den er en time lang. Singelen «You Need to Calm Down» har fått kritikk for å være vel korttenkt, fordi Swift trekker paralleller mellom sine nett-troll og truslene skeive folk møter i livene sine. Men det er åpenbart at Swift vil godt og befinner seg på riktig side av historien.

I sine mange inspirerte øyeblikk viser *Lover* at Taylor Swift ikke lenger føler seg 22, eller 15, men for alvor er i ferd med å bli voksen.